

Den islamiske blomst er ikke en rigtig blomst

En ny udstilling på Davids Samling i København viser, hvordan islamiske kunstnere har skildret planteverdenen gennem tiden. Men går man helt tæt på udstillingens arabesker, ranker og bladmotiver, åbenbarer der sig en helt ny verden – af alt andet end blomster

AF LISE SCHMIDT SØGAARD

lise.soegaard@k.dk

Det er, som om de københavnske kunstudstillinger er gået helt i blomst denne sommer. Temaet går igen på både Statens Museum for Kunst, i Botanisk Have og på Rosenborg Slot. Også den private kunstsamling Davids Samling diskner i år op med en særudstilling til florafanatikere, "Flora Islamica", der viser blomstermotiver i islamisk kunst fra år 500 og op til 1800-tallet.

Udstillingen har lånt sit navn fra den danske klassiker "Flora Danica", men her hører lighederne også op, forklarer dr.phil. Kjeld von Folsach, der er direktør for Davids Samling:

"Helt typisk for de islamiske blomstermotiver er det, at de viser 'idéen om en plante' – frem for en plante, som den faktisk ser ud i naturen. Og det er meget modsat den europæiske blomsterkunst."

Og ganske rigtigt. Som vi bevæger os rundt i udstillingen, er der ingen tvivl om, at det er blomster, vi ser i motreterne. Men går man tættere på, bliver det svært at afgøre, hvilken én – og om den overhovedet findes ude i Guds fri natur.

Trangen til at vride blomstermotivet en smule, så det fremstår abstrakt, ses tydeligt i et rødt tekstil med tulipanmotiv fra 1500-tallets Tyrkiet. Her er tulipanens kronblade vævet i geometriske mønstre i sølvtråd, og hvor der normalt ville være en stilk, ses skæftet af et sværd. Grunden til, at den islamiske verdens blomster ser sådan ud, skal findes i troen, forklarer Kjeld von Folsach:

▲ To udskårne træpaneler fra 1200-tallets Irak eller Syrien viser i al deres enkelthed, hvad det mest kendte motiv i islamisk kunst, arabesken, går ud på – nemlig at udfylde hele fladen med et snirklet plantemønster, der forekommer uendeligt. – Foto: Davids Samling.

"Jo mere ortodoks en periode vi befinder os i, jo mere abstrakt bliver kunsten også. Og det skyldes, at man vægrer sig ved at efterligne skaberværket. På samme måde ser man meget sjældent figurative afbildninger af Koranens dyr, mennesker og figurer. Og da slet ikke af Gud!"

Muhammed-krisen og de verdensomspændende optøjer, der fandt sted i 2012, da en amerikansk filmskaber offentliggjorde en film om muslimernes profet Muhammeds liv, har skabt opmærksomhed omkring dette aspekt af

islam. På trods af at det jo handler om blomster, er vi netop nu standset ved en akvarel fra 1300-tallets Iran, der viser Muhammed i dyb samtale med ærkeenglen Gabriel.

"Billedet er bestilt af en uortodoks islamisk fyrste," forklarer Kjeld von Folsach og slår fast, at akvarellen er med, fordi den viser vand som det, der giver frodighed, ikke på grund af Muhammed.

"Men historisk set er det altså noget sludder, når man siger, at profeten aldrig er blevet afbildet. Dog skal det siges, at motiver som dette

blev vist i en lukket kreds. Det har været sultaner og emirer forundt at se ham, men ikke offentligheden som sådan," siger han.

Videre gennem udstillingen kommer vi forbi malerier, tekstiler, keramik og pyntegenstande. Et træudsniit fra 500-tallets Egypten viser igen det abstrakte, plantelignende motiv. Men zoomer man ind, kunne udskæringerne lige så vel være fugle, øgler eller bare ... kruseduller.

"Det er jo næsten ingenting. Og så alligevel – hvor får man inspiration til den form? Det er selvfølgelig i naturen,

men ve, hvis det rent faktisk skulle ligne," siger Kjeld von Folsach.

Arabesken er det motiv fra den islamiske kunst, der nok er bedst kendt i Vesten. Selve ordet "arabesk" er dog noget, europæerne har fundet på, det stammer fra fransk og betyder rent ud sagt "arabisk stil". Motivet er en filigranagtig planteranke, der udfylder hele den flade, den er tegnet på, og forgrener sig i det uendelige.

Fortidens dygtige arabeskmaler havde det dogme, at han ikke måtte lade sin ranke slutte, før han var helt færdig

Historisk set er det altså noget sludder, når man siger, at profeten aldrig er blevet afbildet. Dog skal det siges, at motiver som dette blev vist i en lukket kreds. Det har været sultaner og emirer forundt at se ham, men ikke offentligheden som sådan.

KJELD VON FOLSACH,
DIREKTØR FOR DAVIDS SAMLING

med dekorationen, forklarer Kjeld von Folsach. Vil man se eksempler på den tålmodighed, det må have krævet at dække hele bygninger med arabesker, kan man tage turen til den store Shah-moské i Isfahan i Iran, der er malet midt i 1600-tallet. Og i hvert fald indtil krigen i Syrien brød ud i 2011, fandtes motivet også på indervæggene i den berømte Umayyade-moské fra det 8. århundrede i Damaskus. Den 25. april i år kunne den engelske avis The Guardian dog fortælle, at moskeens minaret er styrtet i grus, og vise billeder af en

sodsværtet og gennemskudt moské.

I nyere tid har den islamiske kunst, som den vestlige, ændret sig markant. Da englænderne kom til Indien i kolonitiden, bragte de tidens måde at vise naturen på – naturalistisk og videnskabeligt korrekt – med sig. Tendensen bredte sig fra Indien op igennem Persien, og på udstillingen ses et eksempel i et male-ri af en due på en tamarindegren:

"Det er meget tydeligt, at her har en europæer sagt: 'Jeg vil have billedet sådan og sådan'. De islamiske kunstnere har udført ordren på deres grundige måde og malet fjerene uhyggeligt fint. Det fortæller os, at de virkelig kunne deres håndværk," siger Kjeld von Folsach.

Udstillingens kuratorer har også arbejdet et andet kulturmøde mellem Vesten og den islamiske verden ind i udstillingen i et afsnit om symbolisme. Her ses et lille spejl med låg af lakeret papmaché fra 1700-tallet. På låget synger en nattergal til en rose. Kjeld von Folsach forklarer, at motivet er et af de eneste, han har set i islamisk kunst, med åbenlys symbolik:

"I den mystiske gren af islam, der kaldes sufismen, er der et stærkt budskab om at elske Gud. Her er nattergalen elskereren, der synger og gør kur til rosen – Gud."

Motivet er undtagelsen, der bekræfter reglen; at de islamiske kunstnere ikke har interesseret sig en døjt for symbolik, siger han. Grunden er han dog usikker på.

"Hvis vi skal se på nogle generelle træk, er der mere skrift og langt flere nonfigu-

rative motiver. Når vi ser på kristen kunst, er vi så vant til at sige: 'Aha, en lilje, det må være Jomfru Maria'. Men den tankegang må man lægge fra sig her. Man skal nok nærmere se det som en stiliseret gengivelse af den vidunderlige verden, Gud har skabt."

Hvis man tænker, at islamisk kunst er ren dekoration, skal man huske på, at den har inspireret mangen en europæisk kunstner – for eksempel danske Niels Nedergaard, men også malere som Paul Klee, Yves Klein og Kazimir Malevitj, slutter Kjeld von Folsach:

"Nogle siger, det er 'too much is never enough' eller 'horror vacui' – angsten for det tomme rum – når kunstnerne går i gang med en arabesk. Men man kan jo også vælge at tage det åbne sind på og i stedet kalde det 'amor infiniti': Kærligheden til det uendelige."

DAVIDS SAMLING

Davids Samling er grundlagt af højesteretsadvokat Christian Ludvig David (1878-1960). C.L. David havde en betragtelig samling kunst og kunsthåndværk inden for tre områder: Europa i 1700-tallet, dansk guldalder og islamisk kunst. Samlingerne er bevaret for eftertiden i et offentligt tilgængeligt museum i C.L. Davids hjem i det indre København. Der er gratis adgang.